

bude sudcov laických, tým môže byť pri trestaní aj viac prechmatov“, musíme sa len čudovať, že nebol prinajmenej rovnako citlivý na prechmaty, keď sa neodškriepiteľné páchaly pri obhajobe jeho klientov (na Horehroní) proti ľudu. Strach z prechmatov ľudu — to je jednoducho nedôvera k ľudu, ktorý nesklamal, nezradil, ale proti fašistickému nepriateľovi statočne bojoval. Skutočných demokratov, ozajstných prívržencov Národného frontu, či patria tej alebo onej, alebo nijakej strane, vyznačuje niečo celkom iného: viera v slovenský ľud, v jeho právny cit, jeho spravodlivosť: To neznamená, že náš ľud bude biť hlava — nehlava, on skutočných vinníkov rozpozna od ľudí nevinných, ale skutočných vinníkov bude súdiť nemilosrdne. My sa tejto viere plne oddávame.

Ide o vec vážnu. Ako likvidujeme už teraz slovenskou kolonizáciou bývalých nemeckých obcí na Spiši ohnisko nemeckého imperializmu, rovnako rázne musíme očistiť svoj život od ostatných buniek vnútornej zrady. Ináč by sme voľky-nevoľky napomáhali prípadné znovuzkriesenie útočného fašizmu. Je to naša povinnosť vojenská, aby sme radikálne očistili svoje zázemie od agentov zahraničného nepriateľa a je to aj naša spojenecká povinnosť. No dôkladnú očistu zaručí len ľud a jeho ľudové súdnictvo.

Pravda, 25. 3. 1945, čís. 53. „Strach pred prechmatmi ľudu“.

[225]

1945, 25. duben. Mengusovce. — Zpráva místního národního výboru okresnímu národnímu výboru v Popradě o jeho činnosti v prvých týdnech po osvobození obce Sovětskou armádou.

Miestny národný výbor bol ustanovený voľbou dňa 3. II. a doplnený doplňujúcou voľbou dňa 18. II. 1945, hneď po príchode československých jednotiek do obce. Voľby boli prevedené podľa zásady všeobecného, priameho a tajného hlasovania. Už v jeseni minulého roku boli utvorené buňky tajných výborov, ale jednotný výbor bol ustanovený až spomenutého dňa.

Prvou úlohou novozvoleného výboru bolo sdružiť všetkých občanov do jednotného národného frontu bez rozdielu politickej príslušnosti, aby mohli byť zdolané všetky úlohy, ktoré sa očakávaly. Občania túto úlohu chápali, nakoľko celá obec bola za ideu nového Československa a pilne poslúchali zahraničné inštrukcie vedúcich nášho odboja. Dokázalo sa to i pri celonárodnom povstaní, kedy celá obec v rámci danej možnosti bola zapojená. Zradcov a kolaborantov v obci nebolo.

Predvídaná vážnosť doby a ťažkosť prichádzajúcich úloh sa ukázala čoskoro. Prichádzaly vojenské, bojové jednotky, najmä Červenej armády. Bolo sa treba starať o naliehavé ubytovanie, stravovanie, dodávky obilia (vyše 200 q), múky (10 q), mäsa (56 kusov rožného dobytky), masti (7 ošípaných) atď. Všetko toto bolo treba rozpisovať, zbierať, zapisovať, odovzdávať a odvážať. Obec, ktorá v normálnych časoch nič nevyviezla, musela sa starať, ako sohnáť a vyhovieť tak

národom Európy také útrapy, škody, bolesti telesné i duševné a i smrť. Toto je hlas ľudu z obcí a miest a preto žiadame, aby sa bez meškania prišlo k organizovaniu týchto súdov.“ (Pravda, Košice, 24. 4. 1945, čís. 52.) V podobnom duchu se nesl i projev ďalšieho zástupce KSS O. Jeleňa (viz košická Pravda 26. 4. 1945).

Zasedání pléna SNR došlo k závěru, že bude účelné nečekat na vydání celostátní retribuční normy (jak se předpokládalo v zasedání předsednictva SNR 20. 4. 1945, na kterém bylo usneseno, že zvláštní komise SNR vypracuje ve spolupráci s vládou společný návrh retribuční normy; viz ASNR Bratislava) a co nejdříve přijmout nařízení SNR o mimořádných lidových soudech. Na závěr zasedání oznámil předseda SNR, že předsednictvo jmenovalo komisi, složenou ze zástupců politických stran a odborníků, která urychleně vypracuje osnovu nařízení a předloží ji ke schválení. Ve schůzi předsednictva SNR 3. 5. 1945 (ASNR Bratislava) referoval pak pověřenec Štefánik o práci komise a definitivním textu nařízení. Zde bylo usneseno, že plénum SNR bude svoláno do Bratislavy a že retribuční norma bude přijata tam, kde „byla zrada spáchána“ (v budově, kde tzv. slovenský sněm vyhlásil 14. března 1939 „samostatnost“ Slovenska). Tak bylo nařízení SNR o národní čistě a lidovém soudnictví schváleno až na prvním bratislavském zasedání Slovenské národní rady dne 15. května 1945.

značným požiadavkám armády. Bolo mnoho mrzutostí, ale všetko sa zdolalo. Okrem toho, v dôsledku zastavenia sa frontu pri Mikuláši boli po týždeň požadované desiatky povozov, ktoré v najnepriaznivejších pomeroch musely robiť niekoľkodňové cesty (obec dala vyše 460 povozových dní a stovky peších). K tomu všetkému bolo v obci veliteľstvo „Silničného praporu“, ktoré počas vyše dvoch týždňov trvajúcej fujavice o pracovné sily sa uchádzalo zväčša v našej obci. Občania deň i noc pracovali na odstraňovaní snehových závejov na hlavnej spojovacej hradskej Lučivná—Štrba. Organizovanie tejto práce dalo mnoho práce a námahy.

Bola zorganizovaná miestna milícia, ktorá konala a doteraz koná strážnu službu nielen v obci, ale i na mostoch hlavnej hradskej.

Hneď zatým začali do obce prichádzať evakuanti z Liptova, ktorých bolo treba nielen ubytovať, ale i stravovať.

Prevádzal sa súpis vojakov odchádzajúcich na odvody.

Zriadila sa Roľnícka komisia, dávali sa informácie ohľadne prídely pôdy, písaly žiadosti atď.

Prevádzal sa súpis obilia, zemiakov, statku, krmiva.

Obstaraná bola distribúcia zemiakov a jarného osivového obilia (vydané potrebné povolenia, vyhotovené soznamy).

Zriadil sa potrebný dozor vo mlýne, obstaraly sa prídely múky pre najpotrebnejších občanov a evakuantov.

Previedol sa v obci súpis škôd spôsobených vojnou.

Previedlo sa vyúčtovanie a rozdelenie peňazí obdržané za dodávky Červenej armáde.

Zriadil sa sber mlieka pre vojenskú nemocnicu na Vyšných Hágoch.

Vydal na tisíce cestovných povolení.

Vybavil 120 jednacích čísiel a hromadu všelijakých výkazov.

Veľké ťažkosti sú i s vybavovaním administratívnych prác. Predseda, ktorý je jediným inteligentom v obci, musí konať nielen prácu predsedy, ale i pisársku, nakoľko v obci niet kancelárskej pracovnej sily.

Všetky tieto ťažkosti sa však zdolávajú v nádeji, že kráčame v ústrety krajšej národnej a štátnej budúcnosti!

Podpis
tajomník

Podpis
predseda

L. S.
Miestny národný výbor
Mengusovce¹

OA Poprad. ONV Poprad, čj. 18/1945-prez., MNV Mengusovce. Orig.

¹ Podobných zpráv o ustavování místních národních výborů a o provádění jejich prvních úkolů není v našich archivních fondech mnoho. Proto je zvlášť cenný svazek spisů 18/1945-prez. fondu „ONV Poprad“, uložený v okresním archivu v Popradě. Při listování v hlášeních místních národních výborů vzniká zajímavý obraz o jejich složení i o prvních krocích při přebírání moci v jednotlivých obcích popradského okresu. Uvádíme alespoň několik ukázek na dokreslení života v podtatranských obcích v prvních dnech po osvobození:

Tak v Batizovcích se utvořil dočasný národní výbor ihned po osvobození obce Rudou armádou. 15. března pak proběhly volby do místního národního výboru. Zvoleni byli osvědčení bojovníci za ideu ČSR. „Činnost národního výboru od samého počátku spočívala v prvom rade v očistení vedúcich funkcionárov v obci (odstránenie starostu obce, pozdejšie notára). O týchto bolo známe, že mali spolupracovať s Nemcami, proti ktorým bolo podozrenie o zlom obecnom hospodárení. Národný výbor pracuje pri sbieraní a dodávaní produktov rôzneho druhu pre armádu, dodávaním povozov k odvážaniu munície, k stavbe mostov a stará sa o dodávanie pracovných síl k rôznym vojenským a verejným prácam v obci i v jej okolí. Taktiež sa postaral o bezpečnosť obce zriadením Národnej stráže, zostavuje rôzne štatistiky a evidencie súvisiace ako s dodávaním produktov, tak s verejnými prácami a úplne samostatne vedie písomnú agendu a ostatnú činnosť podľa pokynov a smerníc okresného národného výboru. Podľa potreby každú dôležitú vec prejednáva na svojich schôdzách, ktoré máva viackrát týždenne a z ktorých vedie riadne zápisnice. Postaral sa raz aj o zásobenie múkou pre cigáňov.“

V Gerlachovce byl národní výbor ustaven 24. února 1945, a to paritně — 8 členů za KSS a 8 členů za DS. „Hneď po založení ujíma sa Národný výbor aktívnej činnosti, uvedomiac si, že čaká naň zodpovedná a ťažká práca a vy-